

2. Гагуа Р. Б. Грюнвальд в источниках: «Хроника конфликта Владислава, короля Польши, с крестоносцами в год Христов 1410». – Пинск, 2009. – 208 с.
3. Гаранін С. Л. Шляхамі даўніх вандраванняў. Гістарычна-тэарэтычны нарыс развіцця беларускай паломніцкай літаратуры XII – XVI стст. – Мн., 1999. – 202 с.
4. Грыцкевіч А. Барацьба Вялікага княства Літоўскага і Рускага (Беларуска-Літоўскай дзяржавы) з Тэўтонскім ордэнам у канцы XIV – першай палове XV ст. // Адраджэнне: Гістарычны альманах. – Мн., 1995. Вып. 1.; Краўцэвіч А. Тэўтонскі ордэн ад Ерусаліма да Грюнвальда. Мн., 1993. і інш.
5. Длугаш Я. Грюнвальдская битва. – М.-Л.; 1962. – 216 с.
6. Летапісы і хронікі Беларусі. – Мн., 210. – 902 с.
7. Лихачев Д. С. Русские летописи и их культурно-историческое значение. – Л., 1947 – 499 с.

Козіч В. І. (Мінск)

БЕЛАРУСКІ РАМАН АБ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЕ: МАГЧЫМАСЦІ ЖАНРУ

Вартасць, значнасць рамана вызначаецца ў першую чаргу ўнутранай маштабнасцю яго герояў. Крызіс мадэрнісцкіх “новага” і “навейшага” раманаў тлумачыцца перш за ўсё забыццём чалавека, адмовай раманістаў ад аналізу ўнутранага свету персанажаў. Таму зразумела, чаму амаль ва ўсіх літаратуразнаўчых працах па праблемах раманняга жанру, выказваннях асобных пісьменнікаў – першы клопат пра ўвасабленне мастацкага характару, духоўнага зместу чалавека. Праўда, нярэдка гэта толькі спроба раскрыць “законы” стварэння вобраза чалавека ў рамане, даследаваць прыёмы псіхалагічнага раскрыцця характараў у канкрэтных мастацкіх творах.

Цэласнае ўяўленне пра вобраз чалавека і прынцыпы яго стварэння ў рамане вельмі важна для разумення літаратуры нашай эпохі, для літаратуразнаўчага ўзбагачэння. Але раман на мяжы стагоддзяў – з’ява ў развіцці, і любыя канчатковыя меркаванні будуць непрамаоцнымі.

Існуе некалькі шляхоў, па якім ідуць даследчыкі праблем рамана, у прыватнасці, праблемы характару ў раманнай творчасці. Адзін з іх – апісальны, гэта значыць “збіранне” характэрных рысаў герояў сучасных раманаў. І ён плённы, калі завяршаецца сінтэзам. Магчымы і шлях праблемнага вывучэння ўвасаблення чалавека ў рамане, які ўяўляе шэраг “апорных пунктаў”, індыхатараў, дзе больш выразна выступае ўнутраная канкрэтнасць характару. Мае свае перспектывы і шлях вывучэння паэтыкі характару на матэрыяле асобных твораў прызнаных майстроў мастацкага слова.

Асноўны напрамак пошукаў рашэння праблемы характару невыпадкава сканцэнтраваны ў так званых “ваенных” творах. Штодзённасць праяўлення характару не дае ў неабходнай меры адказы пра ўнутраныя патэнцыі чалавека, яна толькі фіксуе асобныя аспекты множнасці і неадназначнасці характару.

Характар у рамане пра вайну “патрабуе” паглыбленага раскрыцця па прычыне ваенных абставін. Літаратуру аб мінулай вайне цікавяць больш псіхалагічныя прычыны паводзін чалавека. Сталасць рамана ў нацыянальных літаратурах звязана са станаўленнем характару ў мастацтве слова. Беларуская літаратура падключаецца сваімі пошукамі ў рашэнні праблемы характару да сілавога поля сусветнай літаратуры ў першую чаргу творамі аб мінулай вайне.

У час вайны як ніколі раней выявіўся характар беларускага народа, раскрыліся яго рэальныя і патэнцыяльныя духоўныя магчымасці. Таму заканамерным бачыцца з’яўленне ў нашай літаратуры вялікай колькасці раманаў пра вайну. Імкненне мастакоў слова да эпічнага асэнсавання падзей вогненных гадоў выявілася ўжо ў канцы вайны і ў першыя пасляваенныя гады. Побач з такімі творамі рускай літаратуры, як “Валакаламскае шасэ” А.Бека, “Народ бессмяротны” В.Гросмана, “Маладая гвардыя” А.Фадзеева, “Няскораныя” Б.Гарбатава, у беларускай літаратуры былі напісаны раманы К.Чорнага “Пошукі будучыні”, “Млечны шлях”, “Мінскі напрамак” І.Мележа, “Векапомныя дні” М.Лынькова, “Глыбокая плынь”, “Трывожнае шчасце” І.Шамякіна, “Расстаемся ненадоўга” А.Кулакоўскага, а ў канцы 50-х – пачатку 60-х гадоў XX стагоддзя – “Сасна пры дарозе” І.Навуменкі, “Птушкі і гнёзды” Я.Брыля, “Партызаны” А.Адамовіча.

Новы этап прозы аб Вялікай Айчыннай вайне, які характарызуецца большым паглыбленнем ва ўнутраны свет герояў, большым філасафізмам, звязаны з імёнамі В.Быкава, І.Шамякіна, І.Навуменкі, А.Адамовіча, А.Асіпенкі, І.Чыгрынава, І.Пташнікава...

Сучасную прозу пра чалавека на вайне часта хваляюць вельмі важныя, але больш лакальныя моманты ў спасціжэнні характару героя, дыялектыка ўзаемаадносін трагічнага і гераічнага, сапраўдная значнасць гістарычных падзей, маштабнасць разумення ўнутранага свету іх удзельнікаў. Гэта аповесці і раманы “Вецер у соснах”, “Сорак трэці”, “Смутах белых начэй” І.Навуменкі, “Гандлярка і паэт”, “Шлюбная ноч”, “Вазьму твой боль” І.Шамякіна, “Абеліск”, “Сотнікаў”, “Знак бяды”, “Афганец”, “Балота” В.Быкава, “Бунт незапатрабаванага праху” В.Казько, “Блакадная кніга” А.Адамовіча і Д.Граніна, “Карнікі” А.Адамовіча, “У вайны не жаночы твар”, “Апошнія сведкі” С.Алексіевіч.

Раман – прыкмета сталасці нацыянальнай літаратуры, жанр, які, адпаведна сваім законам, абавязаны даць усебаковае спасціжэнне чалавека. Размова ідзе пра шматаспектнасць як пра якасна новае – у параўнанні з аповесцю – асэнсаванне рэчаіснасці. Дасягненні беларускай аповесці бачацца як фундамент для маштабнага ўвасаблення праблем вайны і міру ў самым аб'ёмным жанры. Пад фундаментам падразумеваюцца майстэрства псіхалагічнага аналізу, уменне аўтараў аповесцей бачыць чалавека ў мностве сувязей з іншымі людзьмі, у кантэксце часу.

Калі ў аповесці пераважае індывідуальнае ўспрыняцце ваенных падзей, то ў рамане адлюстраванне самога жыцця выходзіць на першы план. Пакуты, радасці, думкі аднаго чалавека, безумоўна, могуць атрымаць мастацкую расшыфроўку як у аповесці, так і ў рамане. Але аповесць задавальняецца глыбінёй пазнання асобнага чалавека, раман жа патрабуе яшчэ і тлумачэння, чаму характар такі, а не іншы, як рэалізуюцца яго магчымасці заўтра. Магчымасці рамана прадугледжваюць і “бакавое” (назавём яго так умоўна) бачанне пісьменніка. Гэта значыць, раманіст нібыта здалёк і больш адцягнана тлумачыць глыбінныя працэсы, а часам і дробныя здарэнні, якія ў пэўнай ступені ўплывалі на гістарычныя падзеі.

Героям раманаў І.Чыгрынава “Плач перапёлкі”, “Апраўданне крыві”, “Свае і чужынцы”, “Вяртанне да віны”, “Не ўсе мы згінем” пры знешняй статычнасці, устойлівасці, закончанасці ў фарміраванні іх характараў уласцівы ўнутраная пераходнасць станаў і думак, паглыбленае выяўленне асноўных рыс асобы. Характары супраціўляюцца варожым зменам у знешнім свеце, свядома і несвядома выступаюць супраць абставін, якія змяніліся насуперак іх волі. Мяжа ўзаемапаразумення Дзяніса Зазыбы з сынам Масеем канчаецца там, дзе бацька адмаўляецца ўбачыць і прыняць тую праўду, якую Масей выпакутаваў і выказаць якую з мэтай духоўнага ачышчэння і ўдасканалення жыццёвай пазіцыі для самога сябе Масею вельмі важна.

Каб раскрыць дыялектыку ўзаемазалежнасці таго або іншага характару і абставін вайны, патрэбна паказаць устойлівасць вызначальных рыс чалавека і ў той жа час іх мабільнасць, пастаяннае ўзбагачэнне ўнутранага свету, галоўных якасцей асобы.

Псіхічнае перанпружанне, звязанае з унясеннем змен ваеннай рэчаіснасцю ў прынцыпы і жыццёвыя паняцці, вельмі цяжкае для Дзяніса Зазыбы менавіта цяпер, яна пагражае парушыць структуру характару, яго цэласнасць. Аднак Зазыба разумее непазбежнасць такой пераацэнкі ў далейшым, ён імкнецца грунтоўна ва ўсім разабрацца.

Цяжкі збег абставін (пачатак вайны, вяртанне з турмы сына Майсея, роспуск калгаса), нявызначанасць у жыцці Масея на дадзены момант, жаданне захаваць унутраную раўнавагу цаной падаўлення душэўных імпульсаў (радасці па прычыне вяртання адзінага сына са сталінскага гулагу) і разам з тым жаданне асэнсаваць што адбылося з Масеем вядуць да павышэння тону ў размове Зазыбы з сынам: *“Я і сам разумею, што скажуць! – незалюбіўшы сынаву зласлівасць, павысіў голас Зазыба. – Бо не раз ужо гаварылі! У калектывізацыю наварочалі лішняга – напавілі, галавакружэнне ад поспеху выйшла. У трыццаць восьмым таксама напавілі. Яжова пакаралі. На пленуме парушэнні асудзілі. Так што...”* [5, с. 95].

Мастацкая цэласнасць характару ў ваенных абставінах звязана менавіта з такой здольнасцю героя супрацьстаяць уздзеянню на характар знешніх падзей. “Спакой” сталых поглядаў Дзяніса Зазыбы парушаны, штуршок для далейшага развіцця дадзены, дыялектыка ўзаемаадносін характару і абставін працягваецца. Герой бяссільны спыніць гэты працэс, хоць адначасова свядома накіроўвае ход сваіх думак і ўчынкаў у патрэбнае яму рэчышча.

П.Місько – аўтар рамана “Мора Герадота” – мэтанакіравана паказвае ўжо сфарміраваныя характары. Яны задуманы аўтарам або толькі станоўчымі, або адмоўнымі. Псіхалагічнае майстэрства пісьменніка працуе на гэту своеасаблівую аднабаковасць. Унутраная пераходнасць станаў чалавека ў рамана П.Місько ўяўляе сабой не “дыялектыку душы”, гэта значыць не супрацьлеглыя рухі, пераходы ад аднаго душэўнага стану да другога, узаемасувязі паміж імі, а паслядоўнае раскрыццё характэрных рыс “станоўчасці” ці “адмоўнасці”. Гэты рух адбываецца як бы па адной прамой. Такая з самага пачатку зададзенасць характару мае свае “за” і “супраць”. Мастацкасць характару можа быць утрымана, але за кошт жыццёвасці героя. Адначасна зададзенасць можа прывесці да спрошчанасці характару, бо і станоўчасці характэрны і складанасць, і шматбаковасць. І перад П.Місько стаяла складанае вырашэнне гэтай псіхалагічнай праблемы.

Раман “Мора Герадота” – гэта не столькі раман характараў, колькі раман падзей. Характары і абставіны – два раўнапраўныя бакі ў працэсе творчасці Місько-раманіста. Аўтар рамана імкнуўся, каб мастацкая матэрыялізацыя характараў ва ўсёй іх паўнаце і адзінстве на працягу твора суправаджалася якаснымі зменамі ўзаемадзеянняў героя з падзеямі пры захаванні паслядоўнасці характараў.

П.Місько “не тлумачыць” унутраную цэласнасць станоўчасці характару, абмяжоўваецца толькі інфармацыяй пра ўжо вядомыя чытачу па іншых творах пачуцці і перажыванні. Сапраўды, што новага ў гэтых

бясспрэчных ісцінах-паведамленнях, што *“Анюце хацелася тут жа, імгненна памерці, каб нічога гэтага не чуць і не бачыць. Хацелася кінуцца на бліжэйшага карніка, сашчапіць пальцы па яго горла і душыць, пакуль той не капутне ці самую не прашые аўтаматная чарга”* [3, с. 253]. Праблемная нявырашанасць характару адчуваецца таму, што П. Місько гаворыць пра героя тое, што чытач і сам ведае, выяўляе ў сабе і ў характары дзяўчыны Анюты, а не тое большае, што хоча ведаць пра сябе і герой, і чытач. Гэта значыць не хапае толькі “ледзь-ледзь”, з чаго і пачынаецца сапраўднае мастацтва слова.

Наколькі больш гэтага “ледзь-ледзь” адчуваецца ў характары стогадовага дзеда ў гэтай жа сітуацыі: *“Божжа міласэрны, ці бачыш ты, ці чуеш?! На такую галгофу паслаў нас...”* – шаптаў, дыбаючы перад Анютаю, сухенькі, мо стогадовы, дзед і ўвесь тросся, падскоквала белая, клінком, бародка, падгіналіся яго ногі” [3, с. 250].

Наша літаратура ўжо ў сваіх вытоках была моцная матывамі споведзі, адкрыццём душы чалавека. Споведзь як мастацкая форма цяжкая для пісьменніка па той прычыне, што патрабуе асаблівай культуры слова, асаблівай выразнасці і чысціні пачуцця без ценю фальшу. Суперажыванне раманіста героям – абавязковы закон гэтай формы.

Пакутліва для героя В. Хомчанкі – капітана першага рангу Матвейцава – праз дваццаць шэсць гадоў пасля вайны ўбачыць сябе толькі *“раўнадушным таўсяком... сытым здаволеным жыццём чалавекам, якога нішто, апроч сябе і сваіх абавязкаў па службе, не цікавіць”* [4, с. 59], заўважыць сваю адсутнасць у шарэнзе дэсантнікаў (успаміны пра дэсант і загінуўшых таварышаў *“насіў ён усе гады беражліва, нібы вельмі каштоўную і крохкую вазу, баючыся закрануць яе нечым цвёрдым і грубым”* [4, с. 59]) цяпер *“на тым самым месцы, на якім ён павінен стаяць і стаяў заўсёды, быў разрыў, пустое месца...”* [4, с. 209].

Ці адбываецца гэта раптоўна? Не, усведамленне нявыкананага абавязку перад роднымі загінуўшых таварышаў, відаць, заўсёды жыло ў душы Матвейцава. Атрымалася так, што ваеннымі абставінамі вызначаўся характар яго ўчынкаў і думак на вайне. Ён сапраўды не быў лепшым за тых загінуўшых дэсантнікаў, але дзякуючы абставінам ён быў лепшы за самога сябе, гэта значыць абставіны выявілі ў ім тое лепшае, сапраўднае, што жыве ў кожным чалавеку. Настальгіяй па гэтаму сапраўднаму пакутуе герой і праз дваццаць шэсць гадоў мірнага жыцця.

Абставіны склаліся так, што толькі праз дваццаць шэсць гадоў герой сустракаецца з маці самага блізкага сябра Вадзіма Кавалерыча.

Матвейцаў пакутуе ад дакораў сумлення. Знешне гэта выяўляецца ў тым, што пры сустрэчы з Веранікай Васільеўнай *“чырвань сплыла з яго твару ў момант, вочы вінавата прыжмурыліся, як бы захацелі схавання пад прыпухлымі павекамі, з кароткімі, амаль непрыкметнымі вейкамі”* [4, с. 7]. Ваенныя падзеі да гэтага прыезду толькі здалёк напаміналі аб сабе.

В.Хомчанка свядома ідзе на канцэнтрацыю падзей. І мастацкія дасягненні, і пралікі Хомчанкі-раманіста звязаны з мэтанакіраванай канцэнтрацыяй уздзеяння знешніх абставін на характар. Сама па сабе такая канцэнтрацыя жыццёва магчымая, але ў рамане яна мае патрэбу ў мастацкім і псіхалагічным абгрунтаванні.

У крытычных артыкулах, якія з’явіліся адразу пасля надрукавання рамана А.Марціновіча *“Не шукай слядоў сваіх”*, адзначалася перанасычанасць рамана жыццёвым матэрыялам. Раман, на думку П.Дзюбайлы, нагадваў лірызаваную, спавядальную аповесць, заснаваную на аўтабіяграфічным матэрыяле. Дысананс у рамане з’явіўся за кошт неасвоенасці характарам велізарнага матэрыялу вайны, за кошт неадпаведнасці аб’ёма гэтага матэрыялу глыбіні яго спасціжэння героем.

Кампазіцыя рамана ўяўляе сабой успаміны-апавяданні Віктара Раманіцкага пра свой нялёгкі ваенны лёс. Герой спрабуе асэнсаваць тыя падзеі, што адбываліся ў краіне, зразумець прычыны сваіх паводзін, сваё месца ў хуткаплынных абставінах вайны.

Асабліва сцю раман з’яўляецца тое, што пісьменнік залішне *“разжоўвае”*, вытлумачвае ўчынкі героя, падрабязна і паслядоўна пераказвае, што ім папярэднічала. Не заўсёды апісальнасць працуе на раскрыццё галоўнага ў характары. І потым: наўрад ці такая фіксацыя розных здарэнняў наогул прыносіць які-небудзь новы змест у характар ці ўзбагачае матэрыял рамана. Маецца на ўвазе недапасаванасць характару і абставін, а таксама і тое, наколькі яны змястоўныя, значныя для характару.

Аднак не заўсёды нагрувашчванне ўспамінаў псіхалагічна апраўдана. Так, напрыклад, прачнуўшыся раніцай у кватэры любімай дзяўчыны Люды, Віктар вырывае *“з памяці – здавалася б, без усялякай сувязі з цяперашнім – даўнія нейкія выпадкі, твары, мясціны”* [2, с. 110]. Герой успамінае загад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага № 227 ад 1941 года, тое, як ён ледзь не трапіў там у палон да фінаў, дыялог з лейтынантам, які не мае ніякай значнасці і ні пра што не гаворыць. У рамане А.Марціновіча *“Не шукай слядоў сваіх”* суіснуюць дзве памастацку нераўназначныя, не цалкам узгодненыя сілы: характар і абставіны. Кропкі судакранання паміж імі вельмі супярэчлівыя, рухомыя. Чытач, часам *“збіты на прасёлак”* аўтарам, усё-такі не губляў

той вялікай магістральнай дарогі, што выразна выступае ў рамане А.Марціновіча як горкая і такая патрэбная для нас Праўда Вайны.

Праблема псіхалагізму, мастацкага характару застаецца адной з галоўных у сучасным беларускім рамане. Змястоўнасць і распрацаванасць характару непасрэдна абумоўлены ўзроўнем псіхалагізму – поўнага, глыбокага і ўсебаковага раскрыцця ўнутранага свету герояў. Якасць здабыткі беларускага рамана ў грунтоўным аналізе розных псіхалагічных станаў, перажыванняў герояў даюць багаты матэрыял для вызначэння перспектыўных тэндэнцый у вырашэнні праблемы характару.

Раман І.Навуменкі “Смутах белых начэй” вылучаецца на фоне ваеннай раманыстыкі шчырасцю ў раскрыцці лёсу пакалення, выразнасцю характараў, наватарскімі пошукамі ў галіне формы і зместу. У мастацкім свеце І.Навуменкі героі і аўтар жывуць у цесным адзінстве, бо аўтар паказвае свайго героя (форма “я – герой”) як бы збоку, з вышыні дарослага чалавека, калі многае бачыцца па-іншаму. Праўда, і тут прысутнічае графічнае адлюстраванне складанасці чалавека. Унутраны свет герояў выяўлены ў самым агульным плане.

На канферэнцыі па праблемах ваеннай прозы выдатны пісьменнік Янка Брыль, сказаўшы пра плённыя здабыткі літаратуры пра вайну, са смуткам дадаў: *“У мяне было і застаецца сумнае адчуванне нейкай, дзе меншай, дзе большай, недагаворанасці ў галоўным. І ў творах, адносна самых смелых, адносна самых праўдзівых ды глыбокіх, сказана як быццам ужо нямала, аднак яшчэ больш у творах, і франтавых, і партызанскіх, недасказана, недапаказана па-сапраўднаму, па-народнаму не раскрыта”* [5, с. 44].

На пытанне “Што вы шукаеце ў мастацкай літаратуры?” пры анкетаванні беларускага чытача большасць адказала: праўду жыцця і адказы на зладзённыя пытанні. Жанр рамана дае больш шырокія магчымасці для адчувальнай праўды і адказаў на такія пытанні. Гэта ні ў якім разе не прыніжае здольнасці іншых жанраў. Проста ў рамане больш магчымасцей ахапіць самыя розныя праявы ваеннай рэчаіснасці, расказаць пра лёс чалавека на вайне з такім узрыўным зарадам унутранай сілы, які б адгукнуўся ў душы кожнага чытача, уздзейнічаў на свет акаляючы ў бок да лепшага.

Літаратура

1. Брыль, Я. Абавязак пісьменніка ў сучасным свеце / Я. Брыль // Літаратура о войне и проблемы века : материалы республиканской науч. конференции, Минск, апрель 1983 года. – Минск : Наука и техника, 1986.
2. Марціновіч, А. Не шукай слядоў сваіх / А. Марціновіч. – Мінск : Маст. літ., 1979.

3. Місько, П. Мора Герадота / П. Місько. – Мінск : Маст. літ., 1976.
4. Хомчанка, В. Вяртанне ў агонь / В. Хомчанка. – Мінск : Маст. літ., 1978.
5. Чыгрынаў, І. Апраўданне крыві / І. Чыгрынаў. – Мінск : Маст. літ., 1977.

Леська Л. П. (Мінск)

ГУЛЬНЁВЫ ПАЧАТАК У МАСТАЦКІМ СВЕЦЕ ЯНА БАРШЧЭЎСКАГА

У апошні час творчасць Яна Баршчэўскага шырока вывучаецца сучаснай літаратурнай навукай, але, нягледзячы на пільную ўвагу вучоных да мастацкага метаду Яна Баршчэўскага [15], да паэтыкі снабчанняў [13], і момантаў сакралізацыі [4], да “фантастычных матываў, пераходных станаў” [5], і біблейскіх вобразаў” [10], па-за ўвагай даследчыкаў засталася гульня як прынцып арганізацыі мастацкай сістэмы пісьменніка.

Хаця некаторыя аспекты гэтай праблемы ўскосна закраналіся ў працах беларускіх вучоных. Пра гульнёвыя паводзіны герояў Яна Баршчэўскага ў розныя часы пісалі Н. Перкін [11] В. Каваленка[5], А. Мальдзіс [8], М. Грынчык [3] і У. Мархель [10]. А. Мальдзіс у працах “Падарожжа ў XIX стагоддзе”, “Творчае пабрацімства. Беларуска-польскія літаратурныя ўзаемасувязі ў XIX ст.” вызначыў дзве праявы гульнёвасці ў паводзінах Мінкі (паэма “Рабункі мужыкоў”), дзеванькі (верш “Дзеванька”), якія, паводле тлумачэння вучонага, - “прымяраюць на сабе” новыя сацыяльныя ролі. Мінка ўяўляе сябе асобай вельмі важнай, ён кіруе “рабункамі”, або бунтам, а дзеванька марыць стаць “мадамай”. У. Мархель такія паводзіны герояў Яна Баршчэўскага разглядае як “разняволенне духу”, як адчуванне свабоды, да набыцця якой скіраваны і памкненні п’яніцы ў вершы “Гарэліца”. Усю ноч мужыку сніцца парожняя бочка; ён з прагнасцю чакае “шчаслівай” хвіліны, калі загуляе, г. зн. пачне піць гарэлку. У гэты час, “ён забываецца на ўсё – і на хатку, і на дзетак, і на жонку” [1, с.203], у страшэнным загуле п’яніца знаходзіць вызваленне ад сацыяльных цяжкасцяў. Літаратуразнаўцы разглядалі гульню ў творах пісьменніка як парушэнне агульнапрынятых правілаў тагачаснага жыцця, як адыход ад рэальнага жыцця і пераход у новую ілюзорную рэальнасць.

Задача дадзенай працы – раскрыць ролю гульнёвага пачатку ў мастацкім свеце Яна Баршчэўскага.

У сучаснай літаратурнай навуцы выкарыстоўваецца выраз “гульнёвы пачатак”, які абазначае адметны бок мастацкай выразнасці твора, але не мае ў літаратурнай практыцы тэрміналагічнай вызначанасці. У распаўсюджаных крыніцах пад гульнёвым пачаткам